

Lausunto Jämsän kaupungilta Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelustrategia- ja palveluverkkoesitykseen

1. Miten palvelustrategiaesityksessä asetetut sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet palvelevat mielestäsi keskisuomalaisten arkea?

Jämsän kaupunki pitää järkevänä, että Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelustrategia korostaa oikea-aikaisia, yhdenvertaisia ja vaikuttavia palveluja. Näemme suunnan pääosin oikeana, mutta painotamme, että tavoitteet eivät saa jäädä teoreettiseksi dokumentiksi, vaan niiden on näyttävä arjessa.

Jämsän kaupungille on tärkeää, että kaupunkimme on nimetty yhdeksi kolmesta laajan palvelun sote-keskuksesta, jossa on laaja palveluvalikoima, ilta- ja viikonloppukiirevastaanotto sekä laboratorio- ja kuvantamispalvelut. Tämä ratkaisu tukee aidosti jämsäläisten arkea ja vähentää painetta Jyväskylän suuntaan.

Samalla Jämsä korostaa, että strategian toteutuminen edellyttää realistista henkilöstömitoitusta ja aitoa lähipalvelulupausta. Digitalisaatio ja liikkuvat palvelut ovat hyödyllisiä, mutta ne eivät voi korvata ihmistä, eivätkä sovi kaikille. Kuoreveden, Länkipohjan ja Koskenpään kaltaisilla alueilla on varmistettava konkreettinen palveluiden saavutettavuus ilman digipakkoa. Digitalisaatiota edistettäessä tulee varmistaa riittävä tuki asiakkaille digipalveluiden omaksumiseksi ja huomioida myös ikääntyneiden ja heikommassa asemassa olevien valmiudet.

Lisäksi Jämsän kaupunki näkee tärkeänä, että hyvinvointialueen strategia pohjautuu lain 4 §:ssä määriteltyihin periaatteisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta, sekä siitä, että palvelut järjestetään asiakkaiden tarpeen mukaisesti lähellä asiakkaita. Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus eivät voi jäädä sivurooliin kustannustehokkuuden rinnalla.

2. Miten näet ehdotettujen palvelustrategian ja palveluverkon vaikuttavan keskisuomalaisten arkeen?

Näkemyksemme mukaan palveluverkkoesityksen vahvuus on Jämsän aseman säilyttäminen seudullisena sote-keskuksena, jolla on päivystys, kiirevastaanotto, laboratorio ja kuvantaminen viitenä päivänä viikossa sekä laajennettu vuodeosasto. Nämä ratkaisut ovat ehdottoman välttämättömiä, jotta hoitoon pääsy ja potilasturvallisuus toteutuvat myös maakunnan eteläosassa.

Toisaalta palvelustrategia- ja palveluverkkoesityksessä on kohtia, jotka heikentävät arjen sujuvuutta ja lisäävät eriarvoisuutta, ellei niitä korjata toimeenpanovaiheessa:

Kuoreveden palvelupisteen muuttaminen yhteiskäyttötilaksi ja suun terveydenhuollon keskittäminen pidentävät asiointimatkoja kohtuuttomasti.

Länkipohjan ympärivuorokautisen asumisen lakkauttaminen ei ole realistinen ilman kotihoidon ja kuljetuspalvelujen vahvaa lisäresursointia.

Liikkuvien palvelujen aikataulujen ja reittien on oltava sitovia ja julkisia – haluamme painottaa vahvasti, että pelkkä linjaus ei riitä.

Palveluverkon karsiminen voi myös vyöryttää kustannuksia palveluiden käyttäjille, esimerkiksi oman autoilun tai joukkoliikenteen kustannusten lisääntymisen kautta. Tällä voi olla myönteinen, mutta myös kielteinen vaikutus kuntien talouteen. Jämsä ehdottaa, että HVA ja kunnat selvittävät mahdollisuuksia yhteisiin kuljetusratkaisuihin tai liikkuviin monipalvelutiimeihin, jotka voivat toimia kustannustehokkaasti ja tukevat sekä asukkaiden että alueen elinvoimaa.

Lisäksi Jämsä painottaa, että palvelustrategiassa tulee vahvistaa tietoperusteista päätöksentekoa: Jämsää koskevat tunnusluvut, kuten henkilöstömäärät, sote-asemien kuormitus ja hoitoonpääsyn tiedot, on oltava ajantasaisia ennen palveluverkkomuutoksia.

Jos näitä varmistuksia ei toteuteta, Keski-Suomen HVA:n strategia kääntyy itseään vastaan: Näemme, että ilman luotteliamme kohtia uusi strategia lisää turvattomuutta ja eriarvoisuutta, vaikka tavoitteleekin päinvastaista.

3. Mitä muita vaikutuksia palveluverkolla on, esimerkiksi ihmisvaikutukset, seutuvaikutukset, ympäristövaikutukset tai vaikutukset elinvoimaan?

Näemme, että palveluverkolla on ainakin seuraavat vaikutukset:

Ihmisvaikutukset: Palvelujen keskittäminen ja digitalisoituminen voivat vahvistaa laatua, mutta niissä on suuri riski syrjäyttää iäkkäitä ja heikossa asemassa olevia. Muutokset on toteutettava vaiheittain ja vaikutuksia seurattava tarkasti.

Seutuvaikutukset: Kolmen laajan sote-keskuksen malli on perusteltu, mutta Jämsän asemaa ei saa jatkossakaan kaventaa. Kaupungilla on oltava rooli eteläisen Keski-Suomen vahvana hyvinvointikeskuksena.

Jämsä nostaa esiin myös Hallin alueen erityisaseman: Kuoreveden terveysasema sijaitsee lähellä Patrian teollisuuslaitoksia, joiden merkitys huoltovarmuudelle ja kansalliselle turvallisuudelle on kasvanut. On huolestuttavaa, että hyvinvointialue on vetämässä pois keskeistä palvelukonseptia alueelta, jossa asukasmäärä ja työllisyys ovat lähikymmenvuosina kasvussa.

Ympäristövaikutukset: Toimipisteverkon järjeistäminen voi vähentää päästöjä, mutta palvelujen liiallinen keskittäminen lisää yksityisautoilua ja kuljetuskustannuksia. Hyvinvointialueen on raportoitava palveluverkkomuutosten ilmastovaikutuksista.

Elinvoimavaikutukset: Jämsän sote-keskuksen vahvistaminen on elinvoimapäätös, joka lisää alueen houkuttelevuutta, työpaikkoja ja pitää koulutetut ammattilaiset seudulla. Palvelujen karsiminen taas heikentää luottamusta ja näivettää kylät.

4. Miten voisimme tukea asukkaita, asiakkaita ja potilaita nykyistä paremmin tilanteissa, joissa palveluihin tulee muutoksia?

Taloudellisesta tilanteesta huolimatta Keski-Suomen Hyvinvointialueen on muutosten yhteydessä huolehdittava, ettei yksikään asukas jää palveluverkkomuutosten varjoon. Jämsän näkemyksen mukaan pelkkä digitaalisten ja liikkuvien palvelujen lupaus ei riitä, vaan tarvitaan selkeitä, aikataulutettuja ja seurattavia toimia, joilla turvataan palvelujen jatkuvuus erityisesti kaupunkimme reuna-alueilla.

Jämsä esittää, että hyvinvointialue sitoutuu ainakin seuraaviin konkreettisiin toimiin:

Lähipalvelulupaus Kuorevedelle ja haja-asutusalueille: Hoitajavastaanotto vähintään kerran viikossa, liikkuva laboratorio säännöllisesti ja aikataulutetusti.

Suun terveyden palveluseteli ja kuljetustuki: Myönnetään niille, joiden asiointimatkat pitenevät palveluverkkouudistuksen vuoksi.

Ikääntyneiden turvapaketti Länkipohjaan: Kotihoidon lisäresursointi, omaishoidon tuki ja turvpuhelinten kattava käyttöönotto ennen ympärivuorokautisen yksikön sulkemista.

Avoin ja läpinäkyvä seuranta: Hyvinvointialue julkaisee Jämsää koskevat mittarit (hoitoon pääsy, asiointimatkat, henkilöstön pysyvyys ja asiakastyytyväisyys). Mikäli tavoitteet eivät täyty, on tehtävä korjaavat toimenpiteet.

Ennakkoarviointi ennen jokaista merkittävää muutosta: Jokaisesta palveluverkkomuutoksesta tehdään vaikutusten ennakkoarviointi yhdessä kuntien kanssa, ennen päätöksentekoa.

Digipalvelujen tukipisteet: Perustetaan "digihuoneita" soveltuviin tiloihin (mm. kirjastoihin ja monitoimitiloihin), joissa esim. koulutettu työntekijä tai vapaaehtoinen voi auttaa sähköisten palvelujen käytössä.

Jämsä ehdottaa, että ennen Kuoreveden lastenneuvolapalvelun lakkauttamista arvioidaan mahdollisuus järjestää palvelu liikkuvana ratkaisuna. Samalla hyvinvointialueen tulee varmistaa, että opiskeluhuollon ja kouluterveydenhuollon lakisääteiset palvelut ovat tosiasiallisesti saavutettavissa kaikissa kaupungin oppilaitoksissa.

Jämsä suhtautuu kriittisesti linjaukseen, jonka mukaan toimipisteiden aukioloaikojen muutoksista ei tehtäisi erillistä päätöstä. Tällaiset muutokset ovat merkittäviä palvelujen saatavuuden kannalta ja edellyttävät vaikutusten ennakkoarviointia sekä hallintopäätöstä toimivaltaiselta taholta.

Tällaisilla käytännön toimilla voidaan estää se, että digitalisaatio ja keskittäminen kääntyvät itseään vastaan ja heikentävät asukkaiden yhdenvertaisuutta.

5. Voit jättää vapaamuotoisen lausunnon tänne:

Jämsän kaupunki tukee palvelustrategian tavoitetta rakentaa vaikuttavat ja kestävät sote-palvelut, mutta korostaa, että onnistuminen mitataan arjessa, eikä strategiapapereissa. Strategian lupaus ihmislähtöisyydestä jää tyhjäksi, jos palveluverkko harvenee ilman realistista henkilöstöä ja saavutettavia vaihtoehtoja.

Jämsä haluaa olla osa ratkaisua, mutta ei pelkkä palvelujen vastaanottaja. Uskon, että Keski-Suomen hyvinvointialueen haasteista huolimatta meillä on valmius kehittää yhdessä hyvinvointialueen kanssa mallia, jossa vahva keskuskaupunki ja toimivat lähipalvelut muodostavat kokonaisuuden ilman vastakkainasettelua. Esimerkiksi Jämsän sote-keskus voisi toimia pilottina aidosti saavutettaville, monikanavaisille palveluille, joissa kasvokkainen, liikkuva ja digitaalinen palvelu tukevat toisiaan.

Jämsän kaupungin kanta on, että myös ennaltaehkäisevien palveluiden merkitys tulee nostaa vahvemmin esiin: mielenterveys-, päihde- ja varhaiskasvatuspalvelujen turvaaminen vähentää pitkän aikavälin korjaavia kustannuksia ja tukee kuntien elinvoimaa. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä on syvennettävä jo strategian valmisteluvaiheessa, ei ainoastaan lausuntokierroksilla.

Jämsän kaupungin kanta on, että:

Kuoreveden ja muiden reuna-alueiden lähipalvelut on turvattava selkein aikatauluin ja mitattavin tavoittein.

Jämsän sote-keskuksen resurssit ja palvelut tulee toteuttaa täysimääräisinä, ei supistetusti.

Palveluverkkomuutoksista on viestittävä avoimesti ja yhteistyössä kuntien kanssa.

Vasta näillä edellytyksillä Jämsä voi kannattaa Keski-Suomen palvelustrategia- ja palveluverkkoesitystä. Strategian todellinen mittari on se, että jämsäläinen saa apua oikeaan aikaan, oikeasta paikasta – ilman kohtuutonta matkaa, viivettä tai epävarmuutta.